

De (internationale) perfins van Zwitserland V

(D. Scheper; uit: *Perfinpost* nr. 31, nov. 1994)

Een aantal internationaal georiënteerde bedrijven heeft ook 'buitenlandse' zegels van hun firmaperforatie voorzien. Een bekend voorbeeld is de Belgische perfin 'Wauquez in Nederlandse en Zwitserse postzegels.

De reden om post aan buitenlandse klanten te frankeren met buitenlandse postzegels was vooral een economische. Op deze wijze werd het tarief voor buitenlandse post omzeild en kon het veel goedkopere binnenlandtarief van het geadresseerde land worden benut. Zo was in 1921 in Zwitserland het buitenlandtarief (brieven tot 20 gram) vier maal zo duur als het binnenlandtarief. De post met de buitenlandse zegels moest echter wel in een postkantoor van het land van adressering worden aangeboden. Het ligt dus voor de hand dat vooral de aan de landsgrenzen gevestigde bedrijven deze mogelijkheid hebben benut.

Voor bedrijven die hun binnenlandse postzegels perforeerden, was perforatie van de buitenlandse zegels vanzelfsprekend. Ook deze zegels maakten immers deel uit van de postzegelkas waaruit diefstal moest worden voorkomen.

Deze 'buitenlandse' perfins zijn meestal vrij schaars. Toch zien we een opvallend aantal Zwitserse perfins ook in Italiaanse postzegels. Daarbij valt op dat de verschillende firma's zijn gevestigd in de Zwitserse grensplaats Chiasso. Opmerkelijk is ook dat het vooral gaat om internationale transportondernemingen.

De aanleiding hiervoor moet worden gezocht in de ideale ligging van Chiasso voor het destijds toenemende vervoer van goederen in dit deel van Europa. De ontwikkeling van het spoorwegverkeer en met name de opening van de St. Gotthardtunnel in 1882 hebben hierbij een belangrijke rol gespeeld.

Het poststempel op deze 'Italiaanse' perfins [Italiaanse zegels met Zwitserse firmaperforaties] vermeldt de naam van het Zwitserse Chiasso. Dit poststempel is echter anders van vorm dan de van Chiasso bekende Zwitserse poststempels op Zwitserse zegels.

Bij mij rees de vraag, bij welk Italiaans (of Zwitsers?) postkantoor deze Zwitserse post met Italiaanse zegels destijds is aangeboden. Aanbieding bij een Zwitsers postkantoor ligt niet voor de hand. Daar zijn immers alleen Zwitserse zegels geldig voor frankering. Ook de op deze 'Italiaanse' perfins voorkomende stempels: 'Chiasso' (dubbelcirkel-stempel) en 'Ponte Chiasso', zijn op Zwitserse zegels niet bekend.

Het stempeltype is wel bekend van Italië. Mijn aanvankelijke vermoeden dat Chiasso voor een deel op Italiaans grondgebied zou hebben gelegen, bleek echter onjuist. Tijdens mijn onderzoek (zie de hierna genoemde bronnen) werd duidelijk dat er sprake was van een uitzonderlijke situatie. Een interessant stukje posthistorie, aan het licht gebracht door het gebruik van firmaperforaties.

Van 1906 tot 5 maart 1994(!) was bij het station van de Zwitserse plaats Chiasso een Italiaans postkantoor gevestigd onder de naam 'Chiasso ferrovia' ('Chiasso spoorwegen'). Dit was een zelfstandig kantoor met beperkte postale dienstverlening. Volgens het Jaarboek 1926 van het PTT-ministerie te Rome gaat het om een kantoor voor aanbidding van pakketpost en het vervullen van douaneformaliteiten voor goederenvervoer. Een bijzondere Italiaanse service voor de vele in Chiasso gevestigde transportondernemingen.

De 'Italiaanse' perfins met het stempel 'Chiasso' komen van de pakketpost van dit kantoor.

Daarnaast is er net buiten Chiasso, in de Italiaanse provincie Como, een Italiaans postkantoor gevestigd, waar ook gewone post kan worden aangeboden. Van dit sinds 1880 bekende kantoor komen de 'Italiaanse' perfins met het stempel 'Ponte Chiasso (Como)'.

Op 1 december 1885 is het van een agentschap gewijzigd in een zelfstandig postkantoor (stempelnr. 3992).

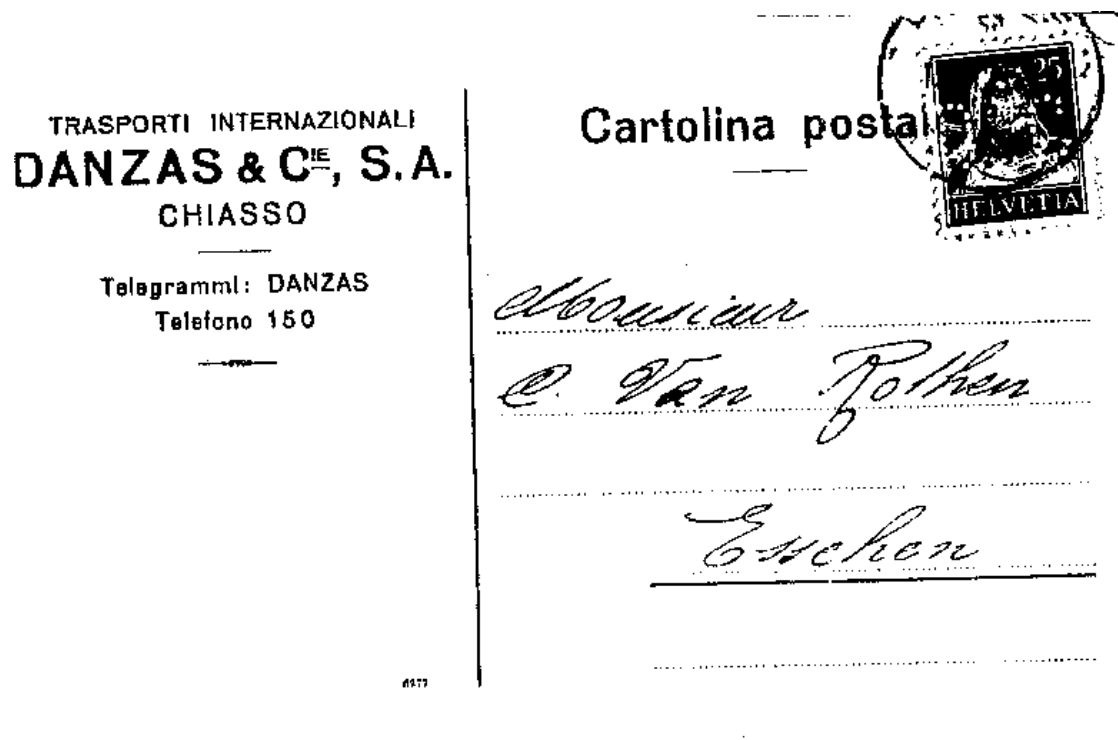
Hierna volgen de gegevens van 8 Zwitserse bedrijven die zowel Zwitserse als Italiaanse zegels van hun firmaperforaties hebben voorzien. Van 6 van deze firma's was al bekend dat zij in Chiasso een vestiging hadden.

Voor de nummering is de Zwitserse catalogus van Hürlimann en Ganz aangehouden. Tussen haakjes staat eventueel het nummer uit de Italiaanse catalogus 'I Perfin d' Italia'.

D 8 (D 2) D. C. Danzas & Cie, Internationale transporten. De Zwitserse catalogus vermeldt Basel als vestigingsplaats. De Italiaanse catalogus noemt echter Chiasso en wijst hierbij op een Italiaanse perfinbrief van 30-10-1923. Ook twee van mijn Zwitserse perfin D 8 dragen het poststempel 'Chiasso' met het jaar 1922.

Op 18 augustus 1994 ontving ik bericht van de firma Danzas (Zürich) dat zij sinds 1920 een vestiging in Chiasso hebben en dat deze ook nu nog de zetel vormt voor het transport op Italië.

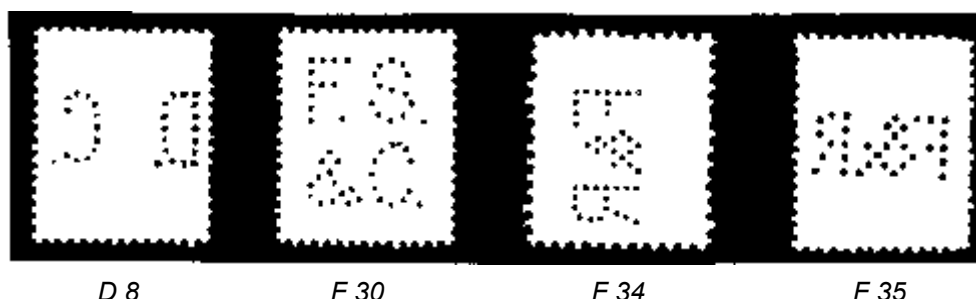
N.B. Wie schetst mijn verbazing toen ik, vlak daarna, ook nog een poststuk (met perfin) van Danzas in Chiasso in handen kreeg (afbeelding 1). Op de achterzijde daarvan is voor Italiaanse klanten vermeld dat zij op frankeringskosten kunnen besparen door hun post te adresseren aan de postbus van Danzas Cie, Ponte Chiasso, prov . Como!!

Deze firma liet dus ook zijn Italiaanse cliënten profiteren van de bijzondere ligging van het Zwitserse Chiasso.

Samenvatting: er bestaan twee Zwitserse perfin D 8. Beide zijn meervoudige perforaties. De ene is gebruikt door Danzas in Basel, de andere door Danzas in Chiasso.

Deze laatste komt zowel in Zwitserse als in Italiaanse zegels voor.

F 30 (-)	F.S./&C.	F. Soldati & Cie, Intern. transp., Chiasso.
F 34 (F 13)	F & R	Fischer & Rechsteiner, Intern. transp., Chiasso.
F 35 (-)	F & R	Fischer & Rechsteiner, Intern. transp., Chiasso.

Dit betreft een meervoudige perforatie.

J 13 (J 2) J.M./C. Jacky, Maeder & Cie, Intern. transp. Chiasso.

Van deze firma zijn ook brieven bekend met de perfin J 21 (afbeelding 2). De perfins J 13 en J 21 zijn namelijk van hetzelfde bedrijf. De oorspronkelijke naam 'Jacky, Summerer & Cie' is op 28 december 1911 gewijzigd in 'Jacky, Maeder & Cie'. Tot 1917 is echter nog gebruik gemaakt van de firmaperforatie J.S.&C..

Ook hier vertellen perfins een stukje geschiedenis. Uit zuinigheid vond men het blijkbaar onnodig een nieuwe perforator aan te schaffen zolang de oude het nog deed.

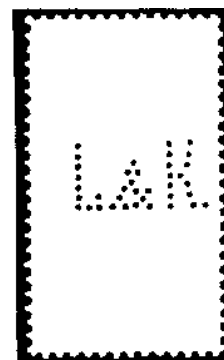
afbeelding 2

J 21 J.S./&C. Jacky, Summerer & Cie, Intern. transp., Chiasso

L 20 (V 2) L & K Lersch & Kruse, Intern. transp., Chiasso.

De Italiaanse catalogus heeft van deze perfin slechts de bovenste helft afgebeeld en de perfin ondergebracht bij de letter V.

O 18 (O 3) O. & C. Oettinger & Cie, Modehandel te Zürich.

Ook de Italiaanse catalogus noemt Zürich als plaats van vestiging. De tot nu toe bekende 'Italiaanse' perfins van dit bedrijf dragen echter het poststempel 'Ponte Chiasso'. De grote afstand tussen Zürich en Chiasso doet daarom een agentschap in Chiasso vermoeden. Vooral nu blijkt (afb.3) dat men ook postkaarten met voorgedrukte Italiaanse tekst gebruikt. Een teken van goede Italiaanse klandizie.

afbeelding 3

O 18

S 17

S 17 (-) S.A./LF. Soc. An. Luciano Franzosini, Transp., Chiasso

Voorgaande opsomming kan misschien nog worden uitgebreid. Van diverse bedrijven in Chiasso zijn nl. nog 7 andere Zwitserse perfins bekend. Ook deze kunnen in Italiaanse zegels voorkomen. Deze perfins ziet u op afbeelding 4. Bekijkt u uw 'Italiaanse' perfins eens. Ik ben benieuwd wie er nog een vindt.

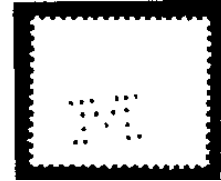
afbeelding 4

Buitenlandse firmaperforaties in Zwitserse zegels

We zagen dat de bijzondere ligging van Chiasso en de Italiaanse postfaciliteiten ter plaatse hebben geleid tot het ontstaan van een aantal Zwitserse firmaperforaties in Italiaanse zegels. Het omgekeerde geval, dus buitenlandse perfin's in Zwitserse zegels, zien we minder vaak. Toch bestaan ook hiervan enkele voorbeelden.

We beginnen met de perfin **M 6** (afb. 5).

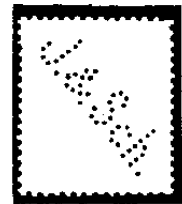
De Zwitserse catalogus vermeldt geen gebruiker maar noemt in de 'Nachtrag' als plaats van afstempeling 'Chiasso'(!). Het betreft hier een Italiaanse firmaperforatie van G.G. Meiss te Milaan. Misschien had deze firma een agentschap in (de omgeving van) Chiasso.

afb. 5

De perfin **J. & Sch.** (afb. 6) is ook geen Zwitserse firmaperforatie.

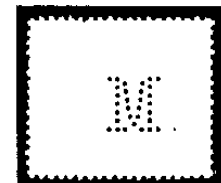
Ook hiervan noemt de catalogus (J 26) slechts de plaats van afstempeling: Heerbrugg. De ligging van deze Zwitserse plaats bij de grens met Oostenrijk, was voor mij reden voor vergelijking met de gelijkkluidende Oostenrijkse perfin. En inderdaad gaat het hier om de perfin van Jenny & Schendler te Bregenz, een Oostenrijkse plaats vlakbij het Zwitserse dorpje Heerbrugg.

afb. 6

Ook de 'Zwitserse' perfin **M 2** (afb. 7) komt uit Oostenrijk.

De Zwitserse catalogus vermeldt als plaats van afstempeling: St. Margrethen, een andere Zwitserse grensplaats in de buurt van Bregenz. Het betreft de firmaperforatie van J. Maggi te Bregenz (en Wenen)

afb. 7

Tenslotte een 'Zwitserse' perfin vermoedelijk van Franse origine.

De Zwitserse catalogus vermeldt van de perfin **V.O.C.** (V 8) (afb. 8) alleen het poststempel 'Basel'. Ook Basel is een grensplaats.

De perfin is identiek aan een Franse firmaperforatie van Vacuüm Oil Company, een bedrijf dat in Frankrijk talloze agentschappen had. Uit het Adresboek 1937 van het staatsarchief te Basel blijkt echter dat ook in Basel een agentschap was gevestigd. De vraag is nu nog of de perforator voor de Zwitserse perfin V.O.C. in Basel of in een agentschap in Frankrijk stond opgesteld.

afb. 8

Tot zover het 'grensverkeer' van Zwitserse perfin's. Een boeiend en veelzijdig terrein waarop met enige moeite nog vele ontdekkingen mogelijk zijn.

Bronnen voor de posthistorische situatie rond Chiasso:

- de hoofddirectie en bibliotheek van de Zwitserse PTT te Bern;
- de directie van de Italiaanse PTT in Rome;
- dhr. K. Kimmel, filatelistisch expert postgeschiedenis van de Italiaanse provincie Como.

D. Scheper, Leidschendam.